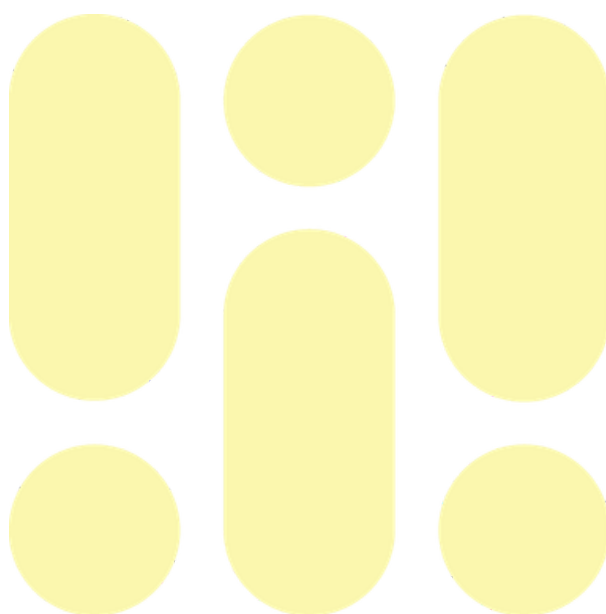

Angażowanie interesariuszy w panele klimatyczne

Dlaczego to taki problem?

Interesariusze to zorganizowane grupy interesu, takie jak organizacje społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorstwa, związki zawodowe czy uczelnie. Mogą oni odegrać kluczową rolę dla sukcesu paneli klimatycznych – z wielu powodów. Dysponują informacjami i wiedzą, które mogą okazać się niezbędne, by członkowie panelu mogli podejmować trafne decyzje. Ich poparcie dla panelu może zwiększyć jego legitymację i zasięg. Często to właśnie ich dotyczą rekomendacje, dlatego ich udział jest konieczny do ich wdrożenia. Mogą również wywierać presję na inne podmioty, w tym rząd, by rekomendacje zostały zrealizowane. Całe wyzwanie polega na tym, by zaangażować i zmotywować interesariuszy bez naruszania integralności procesu panelowego.

© ICA - The Irish Citizens' Assembly (An Tionól Saoránach)

Wnioski z wcześniejszych paneli klimatycznych

Standardowe sposoby angażowania interesariuszy

Główną strategią stosowaną przez organizatorów paneli do angażowania interesariuszy jest włączanie kluczowych organizacji od samego początku w struktury zarządzające panelem lub – w razie potrzeby – powierzanie im roli świadków przedstawiających określone dowody. Poza tym – podobnie jak w przypadku urzędników publicznych – obserwowanie obywateli w trakcie pracy może zmienić postrzeganie całego procesu przez interesariuszy.

Ciała doradcze z udziałem interesariuszy nie tylko pomagają zapewnić równowagę między różnymi interesami, lecz także włączają w proces te podmioty, których rekomendacje panelu mogą bezpośrednio dotyczyć. Mogą one pełnić rolę ambasadorów, upowszechniając wiedzę o panelu oraz zwiększając zainteresowanie i poparcie dla panelu i jego rekomendacji.

Interesariusze mogą jednak odnosić się do paneli sceptycznie, a nawet wrogo. Zdarzało się, że organizacje klimatyczne postrzegały panele klimatyczne jako rozwiązanie ograniczające ich wpływ na kształtowanie polityki państwa. Często taki sceptycyzm jest nieuzasadniony, ale jego przezwyciężenie może wymagać działań informacyjnych, które pomogą interesariuszom zrozumieć wartość przeprowadzenia narady społecznej.

Eva Saldaña, dyrektorka Greenpeace Hiszpania, sama podchodziła do paneli sceptycznie, dopóki nie weszła w skład organu zarządzającego krajowym panelem klimatycznym. Dzięki bezpośredniemu doświadczeniu narad obywatelskich stała się aktywną zwolenniczką całego procesu i wypracowanych w jego trakcie propozycji. Organizatorzy austriackiej rady obywatelskiej ds. klimatu zatrudnili dwie osoby odpowiedzialne za współpracę ze społeczeństwem obywatelskim, które prowadziły bardziej pogłębioną komunikację z przedstawicielami zorganizowanych grup interesu.

Interesariusze mogą również wzmacniać bazę eksperckiej wiedzy, na której opiera się panel – na przykład informować o realnych warunkach życia i doświadczeniach konkretnych grup i organizacji, których bezpośrednio dotyczy zakres prac panelu albo dostarczać praktycznych danych na temat potencjalnych trudności i rozwiązań, dzięki czemu panel będzie mógł opracować lepsze rekomendacje.

Zarówno w odniesieniu do zarządzania panelem, jak i gromadzenia wiedzy organizatorzy potrzebują aktywnej strategii angażowania interesariuszy. Jeśli będą współpracować wyłącznie z najbardziej widocznymi organizacjami, przebieg procesu zdominują podmioty dysponujące największymi zasobami i już posiadające określone wpływy. Może to negatywnie odbić się na legitymacji panelu. Organizatorzy powinni zmapować różne zorganizowane grupy interesu i zdecydować, które organizacje należy zaangażować, by zapewnić zrównoważoną reprezentację. Zdaniem Marcina Gerwina, założyciel polskiego Center for Blue Democracy, przedstawiciele zorganizowanych grup interesu powinni wspólnie zdecydować, kto powinien ich reprezentować przed panelem.

Grupa interesariuszy nadzorująca prace szkockiego panelu klimatycznego działała również po opublikowaniu raportu, dzięki czemu kluczowe podmioty pozostawały zaangażowane także na etapie działań następczych. Sekretariat wykorzystał sieci kontaktów skupione wokół tych interesariuszy do promowania końcowego raportu panelu oraz zaprosił interesariuszy spoza tej grupy do podpisania Karty Obywatelskiej popierającej sformułowane w trakcie procesu wezwania do działania.

Wsparcie w opracowaniu rekomendacji

Niektóre panele klimatyczne poszły o krok dalej w angażowaniu interesariuszy, włączając ich w proces opracowania rekomendacji. Bezpośrednie zaangażowanie interesariuszy uwzględnia zarówno ich znaczną wiedzę i doświadczenie, jak i to, że mają istotny interes we współtworzeniu propozycji polityk publicznych. Wnoszą oni do dyskusji cenną wiedzę i doświadczenie, należy jednak uważać, aby nie wywierali nadmiernego wpływu na członków panelu.

Francuska konwencja obywatelska dla klimatu jest pod tym względem dość wyjątkowa, bo przyjęła bardziej otwarty model współpracy z interesariuszami: część propozycji konwencji została wspólnie wypracowana przez członków panelu i interesariuszy. Inne panele stworzyły formalne możliwości bezpośredniej współpracy interesariuszy z uczestnikami panelu.

Wyznacza się w tym celu konkretny punkt lub kilka punktów na osi czasu procesu. Ostatecznie jednak interesariusze opuszczają obrady, a o treści rekomendacji decydują sami członkowie panelu.

Niemieckie miasto Erlangen stworzyło wieloetapowy proces z udziałem lokalnego instytutu badawczego, forum interesariuszy i panelu obywatelskiego. Zadaniem instytutu było najpierw określenie zakresu działań politycznych niezbędnych do osiągnięcia przez miasto neutralności klimatycznej. Propozycje te były następnie analizowane przez forum interesariuszy, a jego stanowisko trafiało pod obrady panelu. Następnie cykl się powtarzał: od ekspertów technicznych, przez interesariuszy, po obywateli. Po trzykrotnym przejściu przez cały ten proces panel opracował ostateczny zestaw rekomendacji. Zainteresowane podmioty zaproszono następnie do podpisania miejskiej deklaracji, zawierającej zobowiązanie do działania na rzecz osiągnięcia uzgodnionych celów. Można uznać, że poparcie dla procesu było szersze, ponieważ interesariusze odgrywali w nim znacznie bardziej aktywną i twórczą rolę.

W Austrii członków rady doradczej interesariuszy działającej przy radzie obywatelskiej ds. klimatu zaproszono do przedstawienia panelowi dokumentów prezentujących ich stanowiska, a w połowie programu prac zorganizowano specjalną sesję umożliwiającą wymianę poglądów między interesariuszami a uczestnikami panelu. Organizatorzy zauważyli różnice w poziomie zaangażowania w proces: Izba Gospodarcza oraz Federacja Przemysłu Austriackiego angażowały się w mniejszym stopniu niż związki zawodowe i przedstawiciele organizacji ekologicznych.

Zorganizowana w latach 2023-2024 regionalna konwencja obywatelska ds. klimatu i bioróżnorodności Burgundii-Franche-Comté włączyła interesariuszy w pierwszy dzień dwóch ostatnich weekendów obrad, kiedy członkowie panelu opracowywali rekomendacje. Pierwsze dwa weekendy były przeznaczone wyłącznie dla uczestników panelu – w tym czasie mieli oni pogłębić wiedzę i rozumienie kryzysu klimatycznego i ekologicznego oraz jego wpływu na region, a także pracować nad pewnością siebie i poczuciem wspólnej sprawczości. Podobnie jak w innych panelach, ostateczne decyzje należały do obywateli.

Rola nadzorcza

Interesariusze byli również formalnie włączani w nadzór i monitorowanie oficjalnej odpowiedzi na raporty paneli. Grupa nadzorująca szkocki panel klimatyczny (zob. pierwsza ramka powyżej) kontynuowała działalność między innymi po to, by wywierać presję na rząd i skłonić go do poważnego potraktowania rekomendacji panelu. W Austrii powszechną praktyką organizatorów rad obywatelskich (mniejszych procesów deliberacyjnych podobnych do paneli obywatelskich) jest powoływanie grupy reakcyjnej, w której uczestniczą zarówno członkowie rady obywatelskiej, jak i przedstawiciele organizacji interesariuszy. Jej zadaniem jest śledzenie reakcji na rekomendacje oraz postępów w ich wdrażaniu.

Interesariusze jako uczestnicy paneli

Bardziej radykalnym rozwiązaniem jest włączenie interesariuszy do panelu na takich samych zasadach jak obywateli. Taką metodologię stosuje G1000 w Holandii (którego nie należy mylić z pierwotną organizacją o tej samej nazwie działającą w Belgii).

Celem holenderskiego G1000 jest zgromadzenie „całego systemu w jednym pomieszczeniu” poprzez wykorzystanie demokratycznego losowania nie tylko do wyłonienia dużej grupy zwykłych obywateli, lecz także przedstawicieli świata polityki i różnego rodzaju interesariuszy, w tym urzędników publicznych, aktywistów społecznych i liderów biznesu. Choć zwykli obywatele licznie przeważają nad pozostałymi uczestnikami, zasadniczemu przemyśleniu ulega koncepcja chronionej przestrzeni przeznaczonej dla obywateli: obywatele i interesariusze współpracują ze sobą od samego początku procesu. Szereg holenderskich gmin zleciło organizację paneli metodą G1000. Dotychczas nie przeprowadzono jednak porównania ich sposobu funkcjonowania z bardziej tradycyjnymi panelami klimatycznymi.

Rekomendacje

- Stwórz interesariuszom możliwości uczestniczenia w procesie panelowym. Poziom minimum to powołanie rady doradczej interesariuszy.
- Zadbaj o to, by perspektywy interesariuszy stanowiły część bazy wiedzy i materiałów, na których opiera się panel.
- Rozważ stworzenie interesariuszom możliwości wymiany poglądów i współpracy z uczestnikami panelu przy opracowywaniu i projektowaniu propozycji polityk publicznych, a także przedstawiania uwag do ich projektów.
- Zastanów się, w jaki sposób interesariusze mogliby uczestniczyć w monitorowaniu i nadzorowaniu reakcji podmiotów zlecających panel na jego rekomendacje.
- Interesariusze mogą podchodzić do paneli sceptycznie, a nawet wrogo. Dotyczy to również organizacji klimatycznych. Często potrzebne będą działania informacyjne, które pomogą im zrozumieć wartość paneli.
- Nie należy angażować wyłącznie tych interesariuszy, którzy już mają duże wpływy i są widoczni w debacie publicznej. Ani wyłącznie tych, którzy pozytywnie odnoszą się do działań na rzecz klimatu. Grozi to podważeniem legitymacji panelu.
- Dostrzeżenie różnic w poziomie wpływu i władzy zarówno między samymi interesariuszami, jak i między interesariuszami a członkami panelu, ma kluczowe znaczenie dla stworzenia warunków do konstruktywnej współpracy.
- Starannie zaplanuj cały proces, nigdy nie tracąc z oczu tego, że w centrum całego przedsięwzięcia powinni pozostawać obywatele uczestniczący w panelu.